

Dhr. Wobbe R. Bouma, commissie voorzitter Statencommissie Duurzaamheid,
Provincie Flevoland.

Betreft: Open brief aan alle politici die betrokken zijn bij de Oostvaardersplassen-
problematiek.

Wageningen, 14 april 2018

Geachte heer Bouma,

Bij deze stuur ik u drie documenten die betrekking hebben op de nu al jarenlang doorgaande dierenmishandeling in Oostvaardersplassen, en in vergelijkbare natuurbouw-projecten. Met name het eerste document is op dit moment relevant voor u. Deze brief heeft betrekking op de noodzaak om op korte termijn tot een humane oplossing te komen die het dierenwelzijn van de grote grazers in de OVP in alle komende jaren garandeert. De tweede brief stuur ik u ter informatie, en betreft ons verzoek aan Tweede Kamerleden tot het opzetten van parlementaire enquête om tekortkomingen in onze Nederlandse wetgeving op te sporen. De derde brief betreft een reactie die ik schreef op een artikel van professor Han Olff uit Groningen, die ik toevoeg om de vrijwel onoverbrugbare kloof tussen de voor- en tegenstanders van de diervijandige OVP-experimenten mee weer te geven. Uit mijn wat scherpe toonzetting in die reactie moge blijken dat ik de benadering van dat soort ecologen verafschuw, en hun hautaine houding naar het grote publiek onwaardig vind.

Overigens ben ikzelf ecooloog van Wageningse huize, en ken het gedachtegoed van Han Olff en Frans Vera goed, en ook weet ik dat in hun subjectieve fantasierijke ideeën dierenwelzijn geen enkele rol speelt, wat een grote tekortkoming in het denken over natuur is, wat de belangrijkste reden is waarom ik mij voor deze zaak sterk maak. Dieren moedwillig en doelgericht laten creperen omdat het "wilde dieren" zouden zijn in de "vrije natuur", en dat terwijl ingrijpen zeer eenvoudig is, vind ik weerzinwekkend. Een blinde vlek in het natuurbeheer die opgeheven MOET worden.

1. 2018-03-28 = Open Brief : Een brief die ik aan diverse politici en bestuurders heb gestuurd die allen meer of minder direct betrokken zijn bij de beleidsvorming m.b.t. het beleid t.a.v. de grote grazers in Oostvaardersplassen.
2. 2018-04-06 = Parlementaire Enquête : het verzoek aan Tweede Kamerleden om te komen tot een parlementaire enquête m.b.t. fouten in de wetgeving die het mogelijk maakten om in Oostvaardersplassen gedurende vele jaren zeer ernstige dierenmishandeling te laten plaatsvinden zonder dat de verantwoordelijke instanties en het openbaar ministerie ingrepen.
3. 2018-03-29 = Mijn uitgebreide en scherp geformuleerde reactie op een krantenartikel van Professor Han Olff in Trouw d.d. 29 maart 2018. Ik voeg deze reactie op dit artikel toe omdat het goed weergeeft hoe ver de posities van voor- en tegenstanders van het beleid in OVP uit elkaar liggen, en met welke valse argumenten de voorstanders van het diervijandige en mensonterende beleid m.b.t. de grote grazers in OVP zich afsluiten van alle kritische kanttekeningen van hun tegenstanders.

Wat wij u bij deze vragen is om met mede-Kamerleden van alle partijen toe te werken naar een parlementaire enquête die als doel heeft om te onderzoeken hoe het zo ver heeft kunnen komen dat er zuiver onrecht tegen duizenden van ons afhankelijke dieren is gedaan door via wet- en regelgeving nu al vele jaren zeer ernstige aantasting van het dierenwelzijn mogelijk te maken. U zou daarbij ook moeten onderzoeken welke invloeden, welke organisaties en welke personen de wetgevende macht zover hebben gekregen dat zij deze onrechtvaardige en het dierenwelzijn zeer ernstig aantastende wetten hebben kunnen schrijven en hebben aangenomen.

Het doel is niet om een zondebok aan te wijzen, maar om de oorzaak van een foute ontwikkeling in de wetgeving op te kunnen sporen, waarna die tekortkomingen in de wetgeving kunnen worden hersteld, zowel in het belang van gefokte en in gebieden uitgezette grote grazers, alsook in het belang van mensen die hun gevoelswereld voldoende op orde hebben om zich ernstig zorgen te kunnen maken om zwaar dierenleed en die los daarvan ook zien hoe schadelijk de situatie in OVP is voor de samenleving als geheel (Wat doet het met de gevoelswereld van mensen als wij deze verwaarlozing van dieren wettelijk toestaan?), voor opvoeding van kinderen (Hoe leg ik dit uit?), en vermoedelijk ook voor volksgezondheid en het milieu (Wat zijn de gezondheidsrisico's van een dermate hoog aantal kadavers in een gebied in het centrum van Nederland en omringt door stedelijk en landbouwgebied).

Ik wil u vragen om deze e-mail met bijlagen door te sturen aan de andere commissie leden, en/of aan de griffier die deze doorzending kan organiseren. Ook wil ik u vragen deze e-mail door te sturen aan personen waarvan u denkt dat zij positieve op dierenwelzijn gerichte politieke invloed in deze zaak zouden kunnen uitoefenen.

Bij voorbaat zeer veel dank.

Hoogachtend,

Open brief aan alle bij OVP betrokken bestuurders en politici

Wageningen, 28 maart 2018

Betreft: aanklacht wegens het moedwillig en doelgericht veroorzaken van ernstig lijden - door verhongering en langzaam pijnlijk sterven - bij duizenden door mensen gefokte en in een afgesloten gebied uitgezette grote grazers in de Oostvaardersplassen (OVP), en dat al gedurende vele jaren.

Geachte bestuurder en/of politicus,

U bent vanuit uw functie verantwoordelijk voor het algemeen belang. Er zijn verschillende visies op dat wat algemeen belang is, en vandaar dat er meerdere politieke partijen zijn, maar overall is het uw aller doel en taak om het goede en rechtvaardige in onze collectieve samenleving te dienen. Dat bindt u samen, en maakt u samen verantwoordelijk voor de richting waarin Nederland en delen daarvan zich ontwikkelen. Vandaar dat ik u niet aanschrijf op basis van uw politieke achtergrond, maar als mens die vanuit een innerlijke drijfveer verantwoordelijkheid heeft genomen voor een betere wereld.

Ik schrijf u uit naam van een groep particulieren die naast het verzamelen van betrouwbare inhoudelijke inzichten m.b.t. OVP en alles wat daar speelt zich ook richt op de "heling" van de ongezonde en dierenvriendelijke situatie in OVP. Er is daar iets volkomen misgelopen in de ontwikkeling, waarbij dieren gereduceerd werden tot dingen waar mensen mee kunnen doen wat ze willen, en wanneer daar door dier-vijandige beleidskeuzen jaarlijks enkele duizenden grote grazers creperen laat dat de verantwoordelijken koud en stelt men dat dat nu eenmaal zo gaat "met wilde dieren in de vrije natuur". Dat het niet om wilde dieren gaat, en dat er geen sprake is van vrije natuur wil men niet horen. In het gebied hangt de sfeer van een mortuarium, en de ongeveer vijftien kadavers van Edelherten, en de botresten van vele Edelherten en Konikpaarden, die wij op maandag 26 maart 2018 zagen op een strook van maximaal ongeveer 20 x 800 meter geeft duidelijk aan dat er in OVP iets zeer ernstig mis is gegaan. Het gebied voelt ziek aan en lijkt in zekere zin op een "crime scene" vol resten van dieren die gecrepeerd, doodgeschoten en/of verdrongen zijn. Indien u wilt kan ik u een aantal foto's van onze waarnemingen sturen. Midden in ons land hebben de verantwoordelijken een stervend gebied vol stervende dieren gecreëerd, waar wetteloosheid en rechteloosheid m.b.t. dierenwelzijn en milieurisico's lijken te heersen. Wordt er in OVP door dierenartsen, onderzoekers naar ziektekiemen en verantwoordelijke overheden gecontroleerd of zijn duizenden dieren geheel aan hun lot en aan de wrede en empathieloze houding van de gebiedsbeheerders overgeleverd?

U zult in meer of mindere mate op de hoogte zijn van alles wat er speelt in de Oostvaarderplassen, en ik beperk mij daarom tot de constatering dat er in dit OVP-verhaal twee zeer sterk uiteenlopende visies op het leven botsen, en dat de verschillen tussen de extreme visies onoverbrugbaar lijken. Enerzijds zijn er de ontwerpers en beheerders van dit gebied, die vanuit hun visie op wat oernatuur zou moeten zijn een beheersplan hebben geschreven waarin de door hen in het gebied ingebrachte grote grazers (Heckrunderen; Konikpaarden en Edelherten) geheel aan hun lot en hun natuurlijke manier van leven worden overgelaten, wat er toe geleid heeft dat er een chronische overbevolking van deze dieren is, en dat deze dieren de vegetatie al vroeg in de winter geheel kapot gevreten hebben, waarna vele dieren creperen door honger en een aantal ziekten, waarbij ook hun hoeven en poten vele kwalen vertonen, waardoor deze dieren vel over bot zijn en stijf staan van de pijn. Al vele jaren leidt dat tot enkele duizenden verhongerde dieren per jaar die, indien het erop lijkt dat ze de winter

niet gaan overleven, een genadeschot krijgen, mits zij ontdekt worden door de jachtopzieners. Een substantieel deel van de stervende dieren sterft in de ontoegankelijke delen van het gebied, doordat zij in de modder blijven steken of omdat zij verdrinken. De kadavers van deze “op een natuurlijke manier” gestorven dieren blijven in veel gevallen in het veld achter. Tegenover deze “voorstanders” staat een veel grotere groep van “tegenstanders” die deze grote grazers beschouwen als gefokte en door mensen uitgezette dieren die dus niet als wilde dieren beschouwd mogen worden, maar die, waar nodig, ten alle tijde de zorg van de voor deze dieren verantwoordelijke beheerders moeten krijgen. Ik reken mijzelf zonder twijfel tot deze laatste groep. Ik ben bioloog, landschapsecoloog en al mijn hele leven lang natuurliefhebber en werk al vele jaren in functies die de natuurbescherming dienen, maar wat ik hier zie noem ik geen natuur, maar een groot en slecht (niet) beheerd dierenpark vol verwaarloosde en creperende dieren. Meerdere ecologen zijn ook die laatste mening toegedaan, en gruwen bij wat er in OVP gaande is.

Wie alles wat er geschreven is over OVP, of veel daarvan althans, op zich laat inwerken komt tot de conclusie dat er in OVP een door enkele, met name Wageningse en Groningse, ecologen opgezet experiment gaande is. Deze personen, onder aanvoering van de heer Frans Vera, probeerden in OVP de condities van een niet door mensen beïnvloede oernatuur te realiseren, waarbij zij grote grazers in het systeem brachten om daar hun rol als grazers op zich te nemen. Zij observeren deze experimentele situatie zonder in te grijpen als er dieren verhongeren, waarvan meerdere bewijsbare voorbeelden voorhanden zijn. Zij observeren, tellen dieren, maar grijpen niet in als er overbevolking, verhogering en massaal sterven optreedt. Dat heet onderzoek, en de term “natuurbeheer” is dus niet op zijn plaats. Frans Vera promoveerde onder Professor Frank Berendse, en deze laatste persoon heeft recent onomwonden de aard van het project benoemd, en ook de noodzaak om dit “mislukte project” nu af te breken, en ook de manier waarop dat moet gebeuren. Hij pleit voor herstel van het oorspronkelijke idee van een vogelreservaat en de verwijdering van alle grote grazers uit het gehele gebied. Professor Frank Berendse spreekt van een proefopzet die in oorsprong boeiend leek, maar die geheel ontspoord is.

De huidige toestand kan beschreven worden als een groot mortuarium voor grote grazers, waarbij veel kadavers in het veld achterblijven, met alle gezondheidsrisico's van dien. In de polders is al meerdere keren botulisme uitgebroken, en het is onduidelijk hoeveel vogels jaarlijks onopgemerkt sterven in het gebied door deze ziekte. Diverse beschermde soorten zijn sterk achteruitgegaan in aantallen, en dat heeft te maken met vernietiging van hun leefmilieu door overbegrazing, met het opraken van hun voedselbronnen door het kapottrappen van de graslanden, maar mogelijk ook met deze virusziekte. Ook is de kwaliteit van het water slecht en kan blauwalg-vorming optreden in de zomer, waardoor het water dus ongeschikt is als drinkwater voor de dieren in het gebied. Als de situatie in OVP al enigszins zou lijken op oernatuur, wat ik sterk betwijfel, dan kunnen we ook stellen dat replica-oernatuur in Nederland onwenselijk is. Wat betreft de ooit aanwezige zeldzame vogelsoorten is de kwaliteit van het gebied sterk achteruitgegaan, en van de ooit aanwezige bossen is niets overgebleven, daar de herten jaarlijks door honger gedwongen de bast van die bomen opeten, en soms zelfs het hout daaronder.

Drie vragen:

1. Waarom is en wordt de ethische kant van dit experiment niet onderzocht?

Ieder medisch en psychologisch experiment wordt ter beoordeling aan een ethische commissie voorgelegd. Dit geldt ook voor onderzoek waarbij dierproeven als noodzakelijk worden beschouwd. Vraag is dus waarom dat niet bij dit experiment is gebeurd, en of dat niet alsnog moet gebeuren.

2. Hoe kan het dat er een oppervlakte criterium gesteld is om te bepalen of een dier al dan niet wild zou zijn?

De Dierenbescherming heeft twee keer tegen de behandeling van grote grazers in OVP geprocedeerd, maar twee keer verloren zij hun zaak, door een tekortkoming in de wetgeving die stelt dat indien een door mensen gefokt en uitgezet dier leeft in een gebied dat groter is dan 5000 ha het een wild dier zou zijn "dat van niemand eigendom is", wat vanzelfsprekend een onzinnige redenering is. Wilde dieren zijn door natuurlijke processen ontstaan en kunnen hun leven in vrijheid leven en een gebied verlaten indien zij dat willen. Het gaat in OVP dus om landbouwhuisdieren, ook als het gebied zeer groot is. Overigens hebben de grote grazers maar ongeveer 2200 ha grasland tot hun beschikking, de rest is water en grotendeels onbegaanbaar en vaak onder water staand rietmoeras. De Edelherten die hier vanwege extreme honger naar voedsel zoeken staan een groot deel van de tijd in het water en velen verdrinken daarbij.

3. Waarom worden wetten m.b.t. dierenwelzijn in dit OVP-project niet toegepast?

Verplichtte zorg voor dierenwelzijn is een fundament van wetgeving m.b.t. alle dieren waar mensen voor verantwoordelijk zijn. Juist het benadrukken daarvan levert ook mogelijkheden op om misstanden in de veehouderij in brede zin aan te pakken, en een verdergaande nadruk op dierenwelzijn wordt door velen gezien als een noodzakelijke ontwikkeling in onze beschaving. Mensen tonen in hun omgang met dieren hun ware aard, en wreedheid tegen dieren hangt vaak samen met een beschadigde ziel, en liefde voor dieren is een helende factor in de menselijke ontwikkeling. Zo wordt de omgang met paarden vaak toegepast om mensen beter bij hun gevoel te brengen. Mijn vraag is waarom deze overwegingen geen rol hebben gespeeld bij de politieke steun voor het dieronvriendelijke OVP-project. Hoe kan het zijn dat veehouders boetes krijgen voor verwaarlozing en verhongering van hun dieren, terwijl precies dezelfde dieren in gevangenschap in OVP onverzorgd kunnen creperen zonder dat daar tegen opgetreden wordt? Dat een Nederlandse rechter zich daarbij verschuilt achter een oppervlakte criterium (gebied is groter dan 5000 ha, dus het zijn wilde dieren) en stelt dat deze dieren al zo lang in het gebied leven dat ze ondertussen wel aangepast aan dat gebied zullen zijn is naar mijn inzicht een schande voor onze Nederlandse rechtstaat, die in dit geval eigenlijk beter een kromstaat genoemd kan worden.

De aanklacht:

Op basis van alles wat ik zag en las van de teksten en het beeldmateriaal dat beschikbaar is m.b.t. de situatie in OVP en over hoe die situatie ontstaan is stel ik:

- dat de bedenkers, uitvoerders en beheerders van dit onzalige experiment in OVP schuldig zijn aan het willens en wetens aan hun lot overlaten van door mensen gefokte (half-)landbouwhuisdieren in een projectgebied waarbij het doel was om in Nederland te experimenteren met het creëren van replica-oernatuur op een lapje zeebodem van ongeveer 5600 ha (waarvan het grootste deel water en zeer nat rietland);

- dat zij daarmee op basis van hun proefopzet doelgericht en bewust dieren zonder verzorging en zonder voeding in de winter in een afgesloten gebied hebben opgesloten;
- dat zij daarmee verantwoordelijk zijn voor het feit dat er in de loop der jaren vele duizenden - waarschijnlijk wel meer dan 30.000 dieren - door verhongering en ziekten stierven.

Kortom: de veroorzakers van deze mensonwaardige situatie zijn schuldig aan liefdeloze dierenmishandeling met de dood tot gevolg op zeer grote en voor Nederland ongekennde schaal.

Je kunt ook stellen dat politici en bestuurders die deze situatie door hun politieke keuzen mogelijk hebben gemaakt en ook nu nog laten voortbestaan medeschuldig zijn aan de tragische dood van deze enorme aantallen dieren. Zich verschuilen achter het argument dat dat nu eenmaal de natuur is gaat niet op, daar de grote grazers waar het hier om gaat, aantoonbaar geen wilde dieren zijn.

Hoe kan het dat deze situatie al jaren blijft doorgaan in een land dat zichzelf als een beschaving benoemt, een op recht, waarheid en liefde gebaseerde democratie, een land ook met joods-christelijke en humanistische culturele roots? Hoe kan het dat zo'n modern land in zijn centrum een stervend gebied met stervende dieren laat bestaan zonder in te grijpen, waarbij de wet- en regelgeving blijkbaar compleet faalt om dit te stoppen, en waarbij de uitvoerders dit aangrijpen om hun wrede behandeling van deze dieren te blijven toepassen. Hoe kan het dat er blijkbaar een soort wetteloos niemandsland is ontstaan waar geen externe controle is en geen handhaving en waar dieren als dingen worden beschouwd zonder enige compassie. Een gebied dat afgegrensd is van de buitenwereld met als vals argument dat het om "Kwetsbaar Gebied" zou gaan, en ook dat bezoekers het dierenleven zouden verstoren, terwijl de grote grazers met naar zorg en voedsel snakkende ogen naar de mensen staan te kijken die hen in feite liefdeloos verraden, op enkele kleine uit dierenliefde gedreven voergroepen na die wel voedsel brengen, maar die beboet worden voor hun menswaardige zorg voor hongerige dieren. De term "een schande" is te zwak, en ik denk dat onze zgn. beschaving hier ter discussie staat. Wat voor mensen zijn wij geworden dat we dit jaar na jaar laten gebeuren? En wat is de waarde van een wetgeving die hier geen einde aan wil en kan maken? Zijn wij nog wel een rechtsstaat, waar rechtvaardigheid uitgangspunt zou moeten zijn, ook waar het dieren betreft?

Wat vragen wij van u als bestuurder en/of politicus?

Het is uw zelfgezochte en geaccepteerde taak om door uw politieke en/of bestuurswerk tot verbeteringen in de structuur en het functioneren van onze samenleving te komen, en dus om onze collectieve cultuur te versterken. En hoe uiteenlopend visies op politiek en bestuur ook zijn, in essentie streeft iedereen naar menswaardigheid, zorgzaamheid en verbondenheid, en zorg voor al het zwakke, dus ook voor de van ons afhankelijke dieren, is daarbij vanzelfsprekend. Het moedwillig en doelgericht aanbrengen van leed is strijdig met onze cultuur, en iedere politicus of bestuurder die hier niet tegen optreedt is ongeschikt voor zijn werk.

Maar iedereen wacht af, en laat het aan een ander over. "Het is niet mijn portefeuille." "Ik ben niet het aanspreekpunt." "Een ander moet het maar doen." "We laten het aan een commissie over." Maar ondertussen sterven er dagelijks vele dieren in ellende van honger, ziekten en kou. Hoewel ieder voelend mens direct weet dat er op zeer korte termijn een einde aan deze ellende moet komen loopt ingrijpen vast in trage bestuurlijke molens en een afwachtende houding. Maar er is in feite sprake van

een acute noodsituatie, en dan moeten bestuurders en politici optreden, want daarvoor zijn ze aangesteld !

Op dit moment liggen er vele honderden dieren te sterven, en zeker als het nog enige tijd koud blijft en de vegetatie komt pas laat tot ontwikkeling, dan kun je de situatie in OVP als een hel voor deze dieren benoemen. Daarom ons zeer dringende verzoek aan alle bestuurders en politici met invloed:

Neemt u s.v.p. per omgaande contact op met medebestuurders en politici over de grenzen van uw politieke grenzen heen, en neemt u zo snel als mogelijk effectieve maatregelen om het dierenleed in OVP te stoppen. In noodsituaties moet opgetreden worden.

In het onderstaande heb ik enkele ideeën voor een oplossing benoemd, maar er zijn meer opties beschikbaar.

Er zijn momenteel zeer veel privépersonen vanuit hun betrokkenheid bij het leed van de grote grazers in OVP actief. Dat zie ikzelf als een waardevolle en positieve kracht waar de beheerders van SBB dankbaar gebruik van zouden moeten maken. Door met deze mensen in gesprek te gaan en hun inzichten serieus te nemen kan er snel veel gewonnen worden in het zoeken naar een duurzame oplossing voor de onhoudbare situatie in OVP. Zo zou SBB het voederen van dieren moeten toelaten en zo deze zorgzame mensen bij de zorg voor dieren moeten betrekken. Ook zijn er allerlei meer specialistische groepen actief, en ook hun kennis en inzichten zouden in open gesprekken benut moeten worden. Zo is de kennis m.b.t. dierziekten groter bij enkele externe particulieren dan bij de ecologen die dit project opgezet hebben, die overduidelijk geen enkel inzicht in dat aspect van de door hen in een afgesloten terrein opgesloten en compleet verwaarloosde dieren hebben. Ik meende dat burgers zich bij het bestuur betrokken zouden moeten voelen, en ook de term participatie kwam vaak voorbij, maar hier worden deze twee zaken met de voeten getreden, wat een schande is voor onze democratie. Zijn wij nog wel een rechtstaat als je in aanmerking neemt hoe betrokken burgers gestraft worden voor hun betrokkenheid bij lijdende dieren en dan beboet en vervolgd worden omdat ze deze dieren voederen?

Hoogachtend,

Enkele ideeën voor een structurele oplossing:

Hieronder geen compleet beeld, en er zijn meer mogelijkheden.

1. Voldoende voeding voor alle dieren, in samenwerking met voergroepen

SBB wordt al verplicht om dieren te voederen, maar zij lijken dat zeer halfslachtig te doen, en met onvoldoende hooi. Door de voergroepen vanaf vandaag alle ruimte te geven om legaal en in overleg met SBB ook hun voederactiviteiten binnen het afgezette gebied uit te voeren betrek je deze zorgzame mensen bij de oplossing, en geef je aan dat de kritiek op het dierenonvriendelijke beleid van SBB serieus wordt genomen.

2. Degelijk onderzoek naar de conditie en ziekten van alle grote grazers, en minimaal van alle Koniks en Heckrunderen

Door voorstanders wordt ontkend dat de dieren in OVP er beroerd aan toe zijn en dat zij velerlei kwalen aan hoeven, poten en ingewanden hebben. Dierenartsen en diverse paardendeskundigen spreken echter van zeer zware aandoeningen en een groot lijden bij vele dieren, en dat laatste lijkt waarschijnlijker. Veel Konikpaarden staan er stram bij, doen weinig en lijken in een apathie beland te zijn. Zodra er gevoerd wordt komen vele dieren daar direct op af, omdat ze een enorme honger hebben. Als het voer op is staan ze met een afwachtende houding te kijken naar de mensen.

3. Vaststellen van een plafond in de aantallen

Er zal een plafond vastgesteld moeten worden voor het aantal grote grazers dat in OVP mag leven, waarbij de draagkracht van het gebied bij lange na niet benadert wordt, zodat de vegetatie altijd de kans heeft zich volledig te herstellen, en er zich in het gebied ook bos kan ontwikkelen, wat ook voor zowel beschutting van de zoogdieren als voor vogels essentieel is. Hiervoor is het voorwaarde om de aantallen te reguleren, en om een overschot uit het gebied af te voeren. In het gebied zouden in totaal maximaal zo'n 800 dieren (Konikpaarden, Heckrunderen en Edelherten samen) moeten leven, die in de winter uit het gebied gehaald worden en dan bijgevoerd moeten worden.

4. Wat te doen met het overschot aan dieren?

Geef u iedere Nederlander die goed voor één of meerdere van de grote grazers wil en kan zorgen, en die daarvoor ook aantoonbaar de juiste faciliteiten heeft, het recht om dieren uit OVP op te komen halen. Na onderzoek door een dierenarts kunnen deze dieren dan naar een bestemming vervoerd worden waar de eigenaars wel de juiste zorg leveren. Dit is menselijker dan het doodschieten van verhongerende dieren, wat nu de praktijk is.

5. Betere definiëring in de wet van wat wilde dieren zijn en wat (half-)landbouwhuisdieren zijn.

Bij wet en in het beleid zal het foute inzicht dat het bij deze grote grazers om wilde dieren zou gaan bijgesteld moeten worden. Alle grote grazers in OVP zijn gefokte dieren naar het beeld van hun fokkers, en zij werden door de beheerders in het gebied ingebracht en daarna aan hun lot overgelaten. Wilde dieren worden niet gefokt en komen op eigen kracht een gebied in en kunnen daar ook weer uit. Wilde dieren ontwikkelden zich in de loop van vele duizenden jaren door natuurlijke processen waarbij zij zich voortdurend aanpasten aan hun levensomstandigheden, terwijl de grote grazers in OVP door mensenhand zijn ontstaan vanuit landbouwhuisdieren, wat ze in feite nog altijd zijn. Wie het gedrag van deze dieren ziet en hoe zij op mensen reageren ziet direct dat het gedomesticeerde dieren zijn die snakken naar verzorging en voedsel.

6. Blijvende eis tot bijvoeren voor alle toekomstige jaren

Eist u van SBB dat het bijvoeren van de eventueel resterende grote grazers vanaf het moment dat de vegetatie in het gebied onvoldoende voedsel oplevert structureel wordt toegepast en dat dat zal moeten gebeuren zolang er grote grazers in OVP zijn, en altijd totdat de natuurlijke vegetatie zelf weer ruim voldoende voedsel voor deze dieren oplevert. SBB is eigenaar van deze dieren, en heeft dus zorgplicht voor deze gehouden dieren.

7. Eis tot de aanwezigheid van beschutting voor deze dieren

Eist u van SBB dat zij in het terrein voldoende beschutting aanbrengen (stallen, houtwallen e.d.) opdat de dieren niet de extreme weersomstandigheden in een open vlakte hoeven door te maken. Nog beter is het om in de moeilijke maanden de dieren uit het gebied te lokken naar plekken waar ze voedsel en beschutting vinden. Het zgn. “extensieve veehouderij model” wat op veel plaatsen in Nederland door natuurbeheerders wordt toegepast is veel beter afgestemd op de reële situatie in Nederland, waar niet voldoende ruimte is voor dit soort replica-oernatuur.

8. Het samenstellen van een vertegenwoordiging van allerlei actieve groepen

Wat ernstig fout gaat is dat SBB geheel eigenmachtig haar beleid voert zonder dat zij de vaak deskundige burgers uit de omgeving van het gebied daarin betrekken. SBB-medewerkers gedragen zich als “de deskundigen” die zich soms vernederend opstellen tegenover “de leken” die naar het idee van SBB niets begrijpen van natuurbeheer. Die situatie moet voorbij zijn en participatie van mensen uit de omgeving en andere bij het gebied betrokken mensen moet de normale situatie worden. Er moet een overlegorgaan komen waar ook in democratische overleg besluiten genomen moeten kunnen worden die het door SBB gevoerde beleid kunnen tegengaan.

Oostvaardersplassen (OVP) en het doelgericht en moedwillig aangebrachte dierenleed aldaar (definitieve versie d.d. 8 april 2018)

Doel: Een parlementaire enquête naar tekortkomingen in wet- en regelgeving m.b.t. dierenwelzijn van door natuurbouwers als grasmachines gebruikte (half-)landbouwhuisdieren en andere grote grazers.

Zeer geacht kamerlid

Ik schrijf u vanwege het feit dat er in de wetgeving m.b.t. het natuurbeheer in Nederland één of enkele fouten zitten die tot zeer dieronvriendelijk beleid en daaruit voortvloeiende dierenmishandeling leiden. Deze fouten betreffen de definities van wat “wilde dieren” zijn en van wat “natuur” is. Met name de foute benadering van het begrip wilde dieren heeft een uiterst schadelijke en verwerpelijke (immorele; anti-menswaardige) uitwerking op dieren die geen wilde dieren zijn, maar die door mensen gefokt zijn naar een theoretisch beeld van die mensen m.b.t. dat wat mogelijk ooit een (al lang uitgestorven) Oeros of Wild paard kan zijn geweest, en die daarna op een volkomen onnatuurlijke manier zonder eigen inbreng in een gebied zijn uitgezet en daar door afwezigheid van zorg en bijvoeding creperen zonder dat verantwoordelijken daar iets tegen ondernemen. Wilde dieren zijn dieren die zonder enige menselijke beïnvloeding in de loop van duizenden jaren zijn geëvolueerd en die zich op volkomen vrije, en dus bij hen passende, wijze in een gebied hebben gevestigd, en indien zij daar gebruik maken van door mensen aangebrachte zaken zoals o.a. zolders en nestkasten, zijn zij daar niet toe gedwongen, en leven zij daar dus niet in gevangenschap. Wilde dieren zijn dus nooit gefokte dieren en zijn bij definitie volkomen vrij om te gaan waar ze willen. Wilde dieren kunnen natuurlijk gevangen zijn en dan in gevangenschap leven, zoals in dierentuinen, maar dat vereist van de eigenaar een permanente zorg en op deze dieren afgestemde voeding van deze in gevangenschap levende wilde dieren, waarvoor zij ook altijd ontheffingen moeten aanvragen. In OVP is er feitelijk sprake van 1. gevangen gezette gefokte dieren (Heckrunderen en Konikpaarden) en 2. uit dierentuinen gehaalde, maar in oorsprong wilde dieren (Edelhert). Wie heeft er ooit verzonnen dat 1. deze gefokte en/of in gevangenschap levende dieren als “wilde dieren” aangemerkt kunnen worden, en 2. dat deze ooit mogelijk wilde dieren onverzorgd kunnen creperen in een gevangen genomen situatie. En hoe komt het dat, waar het om Heckrunderen en Konikpaarden gaat, de verantwoordelijken voor deze wet- en regelgeving de foute kwalificatie van “wild dier” ondanks alle zichtbare dierenleed van jaren steeds maar weer kunnen blijven rechtvaardigen zonder hun verantwoordelijkheid als leden van de wetgevende macht te nemen? Blijkbaar was “de wetgever” hier helemaal het spoor der rechtvaardigheid en het dierenwelzijn bijster.

De wetgeving laat het toe dat deze gefokte dieren, zonder daar zelf een rol in te hebben, in een voor hen ongeschikt gebied worden uitgezet en daar aan hun lot worden overgelaten, omdat het volgens de wet om “wilde dieren in de vrije natuur” zou gaan, wat zowel theoretisch als gevoelsmatig simpelweg een fout idee is, en dus verandert MOET worden in de wet. Zowel op nationaal, Europees als universeel niveau moet deze wetgeving kloppend gemaakt worden op basis van de realiteit m.b.t. door mensenhand gecreëerde dieren die door mensen uitgezet worden in gebieden waar ze van nature niet voorkomen. Deze dieren moeten onder de verantwoordelijkheid van diegenen blijven die de verantwoordelijkheid namen tot het uitzetten van deze dieren in al dan niet door mensen gebouwde en beheerde “natuurgebieden”, en vanzelfsprekend ook in “wildparken” en “dierentuinen” etc., en dat impliceert het onbediscussieerbare recht van deze gefokte en uitgezette dieren op permanente gezondheidszorg en ook op (bij-)voeding in zware tijden waarin het natuurlijk beschikbare voedsel

opgeraakt is. Het moet onmogelijk gemaakt worden om deze dieren uit te leveren aan een onbeschermde en rechteloos leven in een leefomgeving waar ze vroeger of later zullen creperen door ziekten, honger en slechte milieuomstandigheden enz. De wet laat immoreel handelen toe, en dat betekent dus automatisch de eis tot verandering van deze foute wetgeving.

Enigszins los hiervan staat het recht op zorg en (bijvoeding) van wilde dieren die uitgezet worden door mensen in een gebied waar zij niet van nature zijn gekomen. Soorten als Edelherten, Bevers en Visotters worden steeds vaker uitgezet, en vaak gebeurt dat in gebieden waar ze van nature zouden kunnen voorkomen en ooit ook voorkwamen, zoals de Bever en Visotter in natte gebieden in Nederland, maar of het Edelhert van nature zou voorkomen in een gebied als OVP is maar de vraag. Zeer waarschijnlijk zouden zij in natte en koude perioden het gebied verlaten, en hen gevangen houden in een afgesloten gebied leidt dus automatisch tot de eis om deze dieren in dierenpark-OVP voldoende gezondheidszorg en bijvoeding te leveren, en wie zich om valse motieven daaraan onttrekt – het zouden wilde dieren zijn en dus niemands eigendom - is een dierenbeul die moedwillig en doelgericht de van hem afhankelijke dieren laat creperen.

Overigens is ook het verbod op bijvoeding van “wilde dieren” een foute benadering, maar dat staat los van deze kwestie. Mensen voelen vanuit hun hart dat zorg voor alle levende wezens vanzelfsprekend is, en daaraan zijn logisch te verklaren grenzen, maar de wil van velen om verhongerende grote grazers te voeden is een vanzelfsprekende en zelfs wenselijke houding, en een mens die dat aan een ander verbiedt op basis van foute wetten, voortkomend uit foute theoretische overwegingen, is een al even grote dierenbeul. Dat de politie ingezet werd en wordt om voeding van creperende dieren tegen te houden is een schande voor onze rechtsstaat.

U vormt samen met uw mede-Kamerleden, de ministers, staatssecretarissen en de eerste kamer de wetgevende macht. U bent samen verantwoordelijk voor het ontwikkelen van wet- en regelgeving die een meerderheid der Nederlanders als wenselijk, menswaardig en rechtvaardig beschouwen. Dat doet u vanuit het besef dat wij een rechtsstaat zijn die gebaseerd is op hogere morele waarden, die wij ontleen aan een cultuur die in vele duizenden jaren vorm heeft gekregen, en die ons ver van de oernatuur waarin onze steentijd-voorouders leefden geplaatst heeft. Onze cultuur is in feite het resultaat van een lange strijd tegen dierlijke, evolutionair makkelijk verklaarbare, neigingen, zoals de botte liefdeloze uitoefening van het pure recht van de sterkste en de al even liefdeloze onverschilligheid voor het lijden van medewezens. Als er iets kenmerkend is voor de oernatuur is dat wel zijn liefdeloosheid en zijn “ieder voor zich en God bestaat niet”. Ooit moesten de toen nog cultuurloze vroeg-prehistorische mensen om te overleven vooral hun eigen- en hun stambelang dienen en andere mensen en stammen als concurrenten beschouwen, en al het eetbare als een prooi om te kunnen overleven. Die fase in onze menselijke ontwikkeling ligt gelukkig erg ver achter ons, en onze moderne, op hogere menselijke waarden gebaseerde, cultuur beschermt ons en onze medemens tegen de harde kanten van die primitieve wetteloze en liefdeloze wereld. Ik schrijf u ook omdat het tijd wordt om de kring van wettelijk te beschermen wezens uit te breiden, en het besef dat veel dieren ook voelende en bewuste wezens zijn maakt dat ook de wetgevende macht zich moet afvragen of onze uit het recht van de sterkste en slimste voortvloeiende omgang met dieren wel juist is, en of wij de bescherming van dieren niet naar een vele hoger niveau moeten tillen, en dat dan ook stevig in moderne wetgeving moeten verankeren.

Ik schrijf u mede naar aanleiding van wat er in de Oostvaardersplassen gaande is. Ik geef hier geen uitgebreide analyse, want daarover is in de afgelopen tijd al oneindig veel gedeeld, maar ik wil direct

naar een aantal voor de wetgevende macht relevante punten toegaan. In het spreken van voorstanders over de situatie in OVP vallen direct een aantal zaken op:

De voorstanders en ontwikkelaars van het project OVP spreken waar het over de grote grazers gaat voortdurend over “wilde dieren in de (vrije) natuur”. Zij rechtvaardigen het verhongeren, creperen en sterven van deze dieren met het argument dat dat nu eenmaal zo gaat in de natuur, en dat de situatie in OVP niet anders is als elders in de natuur. Los van het gegeven dat dat een onjuist verhaal is, daar veel wilde dieren zich kunnen aanpassen aan moeilijke omstandigheden door bijvoorbeeld in holen of beschutte plekken weg te kruipen of door weg te trekken naar meer geschikte gebieden e.d., is er het gegeven dat het hier (wat betreft Konikpaarden en Heckrunderen althans) om gefokte dieren gaat die door mensen naar hun ideeën zijn vormgegeven, en dat deze hier geplaatst zijn binnen een hek, zonder dat zij daarbij hun natuurlijke neigingen hebben kunnen volgen. Zij kwamen hier niet uit eigen beweging, omdat het gebied geschikt voor hen was, maar omdat de ontwerpers van het OVP-project vanuit hun theoretische denkwereld dit een wenselijk idee achtten. Het gaat dus bij deze grote grazers niet om wilde dieren, en ook leven zij niet in een gebied dat bij hun aard en eigenschappen past.

Een wet die onrecht veroorzaakt moet verandert of geschrapt worden. Een wet die bepaalt dat gefokte dieren die tegen hun eigen natuurlijke wil in ergens worden uitgezet als “wild dier” betiteld moeten worden is onrechtvaardig en onjuist. Gefokte dieren zijn het “product” van menselijke manipulaties, hebben vaak niet de eigenschappen die echte wilde dieren, en zijn ook niet in staat de rol van uitgestorven wilde dieren te vervangen, omdat zij niet de lange evolutie van echte wilde dieren in hun genen, hun fysiologie en hun “bewustzijn” opgeslagen hebben. Koniks zijn in feite nog altijd de gedomesticeerde dieren die zij bijvoorbeeld in Polen zijn, en Heckrunderen zijn nog altijd de gefokte runderen die zij altijd al waren. Om deze dieren “wild” te noemen is dus onjuist en doet hen ook onrecht, daar het de mogelijkheid opent voor de eigenaar om zich volledig aan zijn zorgplicht te onttrekken. Op basis van de onjuiste aanduiding “wild” wordt voor terreinbeheerders de mogelijkheid geopend deze dieren in gebieden los te laten waar zij zich amper kunnen handhaven, waar zij niet uit kunnen ontsnappen, en waar zij geheel aan hun lot worden overgelaten, en waar hen het recht op zorg en bijvoeding wordt ontnomen. Zodoende worden zij dus rechteloze dieren die in het belang van de beheerder (als slaven) moeten grazen, maar als het gras op is kunnen ze sterven zonder dat iemand een vinger uitsteekt. En als zorgzame liefdevolle mensen dat niet aan kunnen zien en willen ingrijpen worden ze daarbij door de politie tegengehouden en worden zij zelfs bekeurd. Een gezonde liefde voor voelende dieren wordt verboden en afgestraft omdat er een foute wet is die deze dieren als “wild” betitelt. Zo werkt onrecht, welke bij wet is gelegitimeerd. Dit kan alleen stoppen door de wet te veranderen.

Natuur is datgene wat zichzelf ordent zonder dat mensen daar een sturende hand in hebben. In die zin hebben wij amper of geen natuur in Nederland, en vrijwel alle “natuur“-gebieden zijn in meer of mindere mate manmade, en inrichtings- en beheersmaatregelen worden overal toegepast om de “half-natuur” (term van wijlen Professor Westhoff) te sturen of zelfs te “bouwen”. Het OVP-project is een experimenteel natuurbouw project, waarin basiscondities werden gecreëerd om daarbinnen de natuur zijn gang te kunnen laten gaan. Maar in het OVP-gebied, dat zich vanaf het allereerste begin rond 1967 prachtig volgens onbeïnvloede natuurlijke processen ontwikkelde, meenden bepaalde natuurbouwers dat de component begrazing ontbrak, en daarom voegde men de grote grazers aan het systeem toe. Geheel op eigen kracht zouden die daarna de begrazing moeten regelen, om daarmee de condities voor o.a. de Grauwe gans gunstig te beïnvloeden. De inzet van grote grazers kwam dus voort uit een aantal theoretische overwegingen, en had niets met natuurlijke oorzaken te

maken. De aanduiding “natuurlijke begrazing” is dus in het geval van deze grote grazers in OVP onjuist, en om de grote grazers als onderdeel van de natuur te beschouwen is een foute gevolgtrekking. Er is niets natuurlijks aan de introductie van deze ook al niet eens wilde dieren, en ook de begrazing is dus geen natuurlijk proces, maar een kunstmatige ingreep met de grote grazers als goedkope maaimachine. En als die maaimachines in de winter “kapot gaan” werd daarvan ook weer het voordeel gezien, namelijk de rol van deze gecrepeerde dieren als voedselbron voor reducenten en aaseters. Ook hier weer is het dus de theorie die bepaalt wat natuurlijk zou zijn, en de bouwers van het OVP-ecosysteem die dat systeem vorm gaven bouwden daarmee geen natuur, maar hooguit een soort replica-natuur naar hun romantische ideaalbeeld. Zij speelden God, en creëerden hun schepping volgens hun theoretische ideeën. Ook in de wet zouden dit soort replica-natuurgebieden dus niet als natuur aangeduid mogen worden. In de echte natuur zijn er geen fantasten die de natuurlijke processen vorm geven naar hun ideeën, maar doet die natuur alles op eigen gelegenheid, volgens de natuurlijke eigenschappen van het gebied en van de soorten die daar al dan niet hun toevlucht en leefgebied in zoeken. Je kunt zelfs stellen dat deze natuurbouwers de echte OVP-natuur verwoest hebben, en het zijn dus geen natuurbeschermers maar natuurverwoesters, wat ook moge blijken uit de dramatische destructie van vegetatie en bodem en uit het grote sterven dat in OVP plaatsvindt, en wat zich ook uit in de dramatische achteruitgang van vele vogelsoorten (zie bijlage onderaan). Als de mens voor God gaat spelen creëert hij meestal een hel, en daarvan zijn wel meer voorbeelden te geven, en dit mislukte OVP-project is daar zeker ook een van. Het is dus noodzaak om in de wet de juiste term voor dit soort gebieden te geven, te weten “Replica-natuur naar het beeld van door hun theorieën aangestuurde mensen.” Een nieuwe vorm van landgebruik en een nieuwe vorm van veehouderij, en zeker geen natuurbeheer.

Wetgeving ontstaat vanuit bepaalde door meerdere mensen gedeelde inzichten en meningen. Maar die hoeven niet juist te zijn en kunnen zelfs immoreel zijn. Als in een latere fase de immorele en onrechtvaardige kanten van die wetten duidelijk naar voren komen dienen die wetten verandert te worden. Wat mij in dit verhaal verbaast is hoe het mogelijk is geweest dat de krachtig geuite en slechts op theorieën gebaseerde mening van enkele pseudo-ecologen zo'n ernstig diervijandig effect op de wetgevende macht gehad kan hebben. Hoe is het mogelijk dat zogenaamde “deskundigen” die replica-oernatuur met daarin “replica-oerdieren” wilden creëren, in staat zijn geweest om daar gefokte dieren aan op te offeren, leidend tot een massaal creperen en sterven op een schaal die ongekend is, en dat de wetgevende macht dat heeft laten lopen alsof dat nu eenmaal volgens de wet zo was geregeld. De wetgevende macht creëerde wetten die vervolgens gebruikt werden om zeer zwaar dierenleed te rechtvaardigen, terwijl zij al jaren terug had kunnen weten dat dat immoreel en onrechtvaardig was, en dat hierdoor het dierenwelzijn van duizenden gefokte en in een afgesloten gebied uitgezette dieren met de voeten werd getreden. Terwijl de dieren lagen te creperen, en de beelden daarvan al jaren de media bereikten, bleef men maar roepen dat dat nu eenmaal volgens de wet zo moet, want het zijn wilde dieren, en die zijn van niemand, en die mag, nee, die moet je om die reden laten creperen, en wie daar wat aan wil doen vindt de politie tegenover zich, en riskeert boetes en zelfs arrestatie. En de wetgevende macht ziet toe, en doet niets, en verschuilt zich zelfs achter het valse idee dat dat nu eenmaal zo gaat in de natuur. Of in andere woorden: In de wet definieert de wetgevende macht zelf wat natuur is, en ook dat wat wilde dieren zijn, en als dat dan tot jaarlijks terugkerende tragische toestanden leidt verschuilt men zich achter die door zichzelf gecreëerde wetten. Men wil dat lijden vaak niet eens erkennen, en stelt dat wilde dieren in de vrije natuur nu eenmaal zo aan hun einde kunnen komen. Door ons gefokte dieren, uitgezet in een afgesloten gebied op een bodem waar ze niet in thuishoren, en dan geheel aan hun lot overgelaten en jaarlijks massaal stervend, en zonder de mogelijkheid daar wat aan te doen omdat het nu eenmaal zo in de wet staat.

De mens is in staat wetten te maken die compleet onrechtvaardig zijn, maar die zij vervolgens als “recht” verkoopt. In dit OVP-verhaal zien we het zoveelste voorbeeld van hoe de mens van iets kroms iets rechts maakt, en hoe ze soms onrecht tot recht verklaart. Wie de wet goed analyseert komt daar wel meer voorbeelden van tegen, maar deze brief gaat alleen om de wetten die tot onrecht in de OVP leiden.

Ons verzoek:

Wat wij u (PS: de kamerleden die wij aanschrijven) bij deze vragen is om met mede-Kamerleden van alle partijen toe te werken naar een parlementaire enquête die als doel heeft om te onderzoeken hoe het zo ver heeft kunnen komen dat er zuiver onrecht tegen duizenden van ons afhankelijke dieren is gedaan door via wet- en regelgeving nu al vele jaren zeer ernstige aantasting van het dierenwelzijn mogelijk te maken. U zou daarbij ook moeten onderzoeken welke invloeden, welke organisaties en welke personen de wetgevende macht zover hebben gekregen dat zij deze onrechtvaardige en het dierenwelzijn zeer ernstig aantastende wetten hebben kunnen schrijven en hebben aangenomen.

Het doel is niet om een zondebok aan te wijzen, maar om de oorzaak van een foute ontwikkeling in de wetgeving op te kunnen sporen, waarna die tekortkomingen in de wetgeving kunnen worden hersteld, zowel in het belang van gefokte en in gebieden uitgezette grote grazers, alsook in het belang van mensen die wel hun gevoelswereld voldoende op orde hebben om zich ernstig zorgen te kunnen maken om zwaar dierenleed en die los daarvan ook zien hoe schadelijk de situatie in OVP is voor de samenleving als geheel (Wat doet het met de gevoelswereld van mensen als wij deze verwaarlozing van dieren wettelijk toestaan?), voor opvoeding van kinderen (Hoe leg ik dit uit?), en vermoedelijk ook voor volksgezondheid en het milieu (Wat zijn de gezondheidsrisico's van een dermate hoog aantal kadavers in een gebied in het centrum van Nederland en omringt door stedelijk en landbouwgebied).

Hoogachtend,

Han Olf en de (schone?) schijn van wetenschappelijkheid

Nederland heeft de Oostvaardersplassen hard nodig

Han Olf
hoogleraar Ecologie en Natuurbescherming, Rijksuniversiteit Groningen

Zoals vaker de afgelopen twintig jaar zijn de Oostvaardersplassen weer gelijk-tijdig brandpunt, vergroot-glas en spiegel in de discussie over de relatie tussen mens en natuur. Frank Berendse lijkt de handdoek in de ring te gooien door voor te stellen om alle grote grazers dan maar uit de Oostvaardersplassen te halen en het gebied geheel onder water te zetten (Opinie, 9 maart). Zoals Frans Vera vervolgens betoogde is dit geen blijvende oplossing: binnen tien jaar zou het gebied dichtgroeien tot moerasbos en zouden de kenmerkende vogelsoorten van jong, open rietmoeras verdwijnen (Opinie, 22 maart).

Maar in de discussie in de media, nu vooral gedomineerd door paardenhouders, worden meer onzinnige argumenten ter tafel gevoerd. Zo is het gewoon niet waar dat het aantal grazers en de sterfte steeds meer uit de hand lopen. Al ongeveer tien jaar gaan er jaarlijks ongeveer net zoveel grazers dood als er geboren worden in de Oostvaardersplassen. Deze runderen, paarden en edelherten zijn daarin niet anders dan de Veluwe edelherten en wilde zwijnen, en otters, zeehonden, dassen en rotganzen in de rest van ons land. Bijvoeren leidt in dat geval tot meer dieren en dus uiteindelijk tot grotere aantallen en nog grotere sterfte. Actievoeren tegen sterfte is dan ook actievoeren tegen het geboren worden van jonge dieren, en eigenlijk daarmee actievoeren tegen het voortbestaan van alle in het wild levende grotere dieren.

Zorgen over dierenwelzijn zoals die nu geuit worden, lijken voort te komen uit een tunnelvisie op dierenwelzijn, gebaseerd op omgangregels met hobbypaarden en landbouwhuisdieren. Dierenwelzijnsexperts, die mede het huidig

Is het uit schuldgevoel dat veehouders dierenwelzijn trachten te versimpelen tot een overvloed aan eten?

vroeg-reactief beheer van de Oostvaardersplassen hebben vastgesteld als meest diervriendelijke oplossing, argumenteren al jaren dat dierenwelzijn niet versimpeld kan worden tot twaalf maanden per jaar een overvloed aan eten. Dierenwelzijn staat voor gebruikmaken van natuurlijke aanpassingen, zoals vetopslag in perioden van overvloed en gebruik daarvan in perioden van schaarste, gedragsmatige aanpassingen aan kou en voedseltekort, het zelf kiezen van partners, langjarige sociale interacties in kuddes en natuurlijke selectie waarbij de sterkste dieren overleven en zich voortplanten.

Is het uit schuldgevoel over het onthouden van veel van deze welzijnsaspecten dat paardenliefhebbers en veehouders nu dierenwelzijn trachten te versimpelen tot jaarrond een overvloed aan eten? En moeten we dan nu ook onze dassen, otters, bruinvissen en zeehonden gaan bijvoeren?

Tot slot: het is duidelijk dat de Nederlandse natuur in een grote crisis verkeert door vooral de industrialisering van de landbouw en maar doorgaande verstedelijking van ons land. Dit gaat gepaard met een steeds grotere afstand van mensen tot natuur, tot de huidige uitwassen, waarbij de suggestie wordt gewekt dat we de normen voor huisdieren ook op wilde soorten zouden moeten toepassen. Het verlies aan biodiversiteit en landschapskwaliteit kan ook niet gekeerd worden door terug te keren naar een onproductieve landbouw van voor 1950 of door nieuwe vormen van natuur te bestrijden vanuit gemankeerde dierenliefde.

Er zal in Nederland een mozaiek nodig zijn van duurzame, natuur-inclusieve landbouw en innovatieve natuurontwikkelingsprojecten zoals de Oostvaardersplassen, waarin bedreigde diersoorten blijvend een nieuw thuis vinden in gevarieerde, toegankelijke landschappen met betaalbare beheerskosten. En van creatieve gebiedsoplossingen waar nieuwe vormen van natuurlijke klimaatbuffering, hoogwaterbescherming, natuurgerichte recreatie en andere ecosystemendiensten hand in hand gaan met natuur.

Han Olf en de (schone?) schijn van wetenschappelijkheid

Voor iedereen die naar goede argumenten zoekt om op 1ste paasdag hooi aan de grote grazers in OVP te gaan geven. Sorry, het is wat veel, maar ik kon niet anders, want op zoveel valse argumenten en verdraaiingen is een goede reactie noodzakelijk. Graag veel delen als je de inhoud onderschrijft.

In Trouw van 29 maart gaf Hoogleraar Han Olf uit Groningen zijn "wetenschappelijke hoogleraars visie" over dat wat in zijn ogen een boeiend, geslaagd en noodzakelijke project is om de biodiversiteit in Nederland te verhogen en om een nieuwe visie op natuurbeheer te ontwikkelen. Vanwege mijn "nogal kritische houding" t.o.v. die tekst in Trouw, welke ik gaf in een serie reacties op de Facebook-pagina "Cynthia en Marianne", zag ik mij genoodzaakt om de tekst van Olf in Trouw wat beter te lezen en van commentaar te voorzien. In het onderstaande herhaal ik steeds tussen aanhaaltkens een

deel van de zinnen uit zijn artikel, en geef daarna mijn commentaar. Wie dit boeiend vindt kan “goede argumenten” toevoegen. S.v.p. geen korte kreten, en geen al te negatieve verwensingen e.d., want laten we ook eens wat “verstandiger en inhoudelijker” met deze zaken bezig zijn. Het gaat mij niet om het aanwijzen van een zondebok, maar om het toewerken naar een voor alle natuur- en dierenliefhebbers wenselijke oplossing.

1ste kolom:

“ brandpunt, vergrootglas en spiegel in de discussie over de relatie tussen mens en natuur.” : Dit is niet de kern van de discussie, die helemaal niet over deze relatie gaat. Slechts het dierenleed van de grote grazers in OVP is aan de orde, en niets anders. Al vanaf de eerste zin geeft de schrijver aan niet te begrijpen waar het om gaat, of hij probeert de lezer opzettelijk op het verkeerde been te zetten. Door liefdevolle zorg aan gefokte en uitgezette grote grazers te willen verlenen stel je niet de natuur ter discussie, en ook niet de relatie tussen mens en natuur, maar de verwaarlozing van deze dieren door de beheerders van het gebied in een gebied dat ten onrechte als natuur te boek staat. Waar het om gaat is dat deze vorm van natuurbouw gewoon een nieuwe vorm van landgebruik is, met een nieuwe vorm van veehouderij, en ook daarin hebben deze dieren volgens vele voelende betrokkenen recht op dezelfde bescherming als die waar alle andere landbouwhuisdieren ook recht op hebben.

“Frans Berendse lijkt de handdoek in de ring te gooien “ : FB was helemaal niet in de één of andere strijd verwikkeld, wat deze uitdrukking suggereert, maar komt nu na jaren van observeren, waarbij hij als ieder ander de stromen van dode dieren zag en waarbij hij ook luisterde naar de dierenartsen en naar het wel om dierenwelzijn bezorgde publiek, tot de enig mogelijke conclusie. Zo stelt hij o.a. dat het project-OVP simpelweg niet laat zien wat men ooit gehoopt had, en dat het ooit voorspelde open parklandschap niet ontstaan is. Het project is ook in ecologische zin en als natuurbouw-project mislukt, want de doelen zijn nooit gehaald en de verwachting is dat dat ook nooit zal gebeuren. Frank Berendse trekt de enig logische en juiste wetenschappelijke conclusie, en wijst nu definitief de “fantasierijke Frans Vera-dromen over een rijke oernatuur in OVP” af. Wakker worden heet dat.

“Maar in de discussie in de media, nu vooral gedomineerd door paardenhouders, “ : Frank Berendse, Patrick van Veen met vele tekenaars van een petitie, ikzelf en vele andere tegenstanders van het OVP project in zijn huidige vorm zijn helemaal geen paardenhouders, maar Olff neemt dat niet eens waar. Hij heeft nooit op Facebook de achtergronden van alle mensen die reageerden bekeken, wat ik als onbevooroordeeld onderzoeker wel deed, om daarbij te ontdekken dat de “tegenstanders” en uiterst gemêleerde groep vormen van burgers uit velerlei sectoren van de samenleving. Maar stel, het waren vooral paardenhouders, dan hebben die zeker meer verstand van paarden dan de pseudo-ecologen die nu het project aansturen.

“..... worden meer onzinnige argumenten ter tafel gevoerd.” : Ik heb meer goede met feiten onderbouwde argumenten tegen de situatie in OVP gehoord op Facebook-pagina's van tegenstanders dan betrouwbare feiten en degelijk onderbouwde redeneringen op de pagina's en in de artikelen van “voorstanders”. Zo gaven tegenstanders van de verwaarlozing van grote grazers informatie over zaken als de kleiige iets brakke zeebodem, de beroerde waterkwaliteit, de door de GG vernielde vegetatie, het massaal voorkomen van Jakobskruid, het door dierenartsen en paardenskundige weergegeven beeld van ernstig verwaarloosde en zieke dieren, ziekten aan hoeven en darmen enz.. Van zogenaamde “deskundigen” lees in eigenlijk alleen opmerkingen die

duiden op een schandelijke ontkenning van de noodzaak tot zorg voor dierenwelzijn. Zo stellen voorstanders van het onderzoeksproject in OVP dat de GG gelukkig zijn in het gebied, dat ze helemaal niet lijden, en dat ze een natuurlijk en vrij leven leiden volgens hun natuurlijke voorkeuren. Door “deskundigen” wordt de gezondheid van de GG systematisch geheel buiten beschouwing gelaten, en zorg voor dierenwelzijn is niet in hun overwegingen meegenomen. Het in dit artikel van Olff genoemde verhaal van Frans Vera is vanuit ecologische optiek zelfs compleet onjuist, en Vera gebruikt daarin valse argumenten om de discussie op het verkeerde been te zetten. Ook weer in Trouw trouwens, misschien wel de beste krant van Nederland, maar misschien ook wel niet. Sommigen spraken van de de-domesticeren van dieren, “en ook van mensen”, alsof er ook maar iets positiefs te verwachten valt van de afbraak van onze menselijke cultuur. De “deskundigen” blinken uit in de meest fantasievolle theorieën en illusies, maar hun argumenten deugen nergens is mijn ervaring. Ze zijn los van de realiteit komen te staan in hun fata morgana, en blijven doorslapen terwijl de wereld om hen heen nu wakker aan het worden is. Ik zou zeggen: “slaap zacht, want de bankrekening wordt toch vanzelf gevuld.”

“Zo is het gewoon niet waar dat het aantal grazers en de sterfte steeds meer uit de hand lopen.” : Wie goed kijkt ziet dat de vegetatie overal kapotgevreten is, dat de dieren creperen, er slecht uitzien, velerlei problemen aan hoeven en poten hebben vanwege de verkeerde bodem, en dat er vele van de honger omkomen. 1/3 van de dieren sterft ieder jaar. Hoe oud worden paarden normaliter? Maar drie jaar of minder? En Heckrunderen en Edelherten? Wanneer ze gevoederd worden in de winter worden ze veel ouder lijkt mij (moet ik uitzoeken), en in OVP sterven ze vaak vroegtijdig door honger en ziekten. Kijk naar de planten die ze eten: door gebrek aan gras eten ze ook veel Jakobskruid, en een paardenkenner weet dat dat dodelijk is voor paarden. Het water dat ze drinken is slecht. De bodems zijn kapot getrapt. Ook het rietmoeras zit vol Edelherten, en de vogelstand is overal gekelderd (zie gegevens hieronder), en door Olff wordt alles glashard ontkend. Riooljournalistiek zonder iets te controleren. Schandalig eigenlijk dat duurbetaalde Hoogleraren op deze manier hun lezers bedriegen. Misschien moesten we maar eens allemaal deskundig worden door ons goed in te lezen, en dan kunnen we bezuinigen op zichzelf overschattende hoogleraren, die vanuit hun ivoren toren van ver boven de leken hun onzin uitkramen.

“Al ongeveer tien jaar gaan er jaarlijks ongeveer net zoveel grazers dood als er geboren worden in de Oostvaardersplassen.” Dat zegt alleen dat de aantallen gelijk blijven, maar de gemiddelde leeftijd kan ook dan zeer laag zijn door vroege sterfte, en het zegt ook niets over de gezondheid van dieren. Zowel in een slopenwijk waar mensen gemiddeld twintig worden als in een dure woonwijk waar het gemiddelde op zestig of meer ligt kunnen de aantallen constant zijn. Olff heeft duidelijk geen verstand van dit soort demografische inzichten, en dit is natuurlijk ook niet zijn “specialisme”. Je kunt niet alles weten, en hij wordt natuurlijk ook niet betaald om buiten zijn specialisme te kijken.

“Bijvoeren leidt in dit geval tot meer dieren en dus uiteindelijk tot grotere aantallen en nog grotere sterfte:” Vergeten wordt dat je dieren kunt castreren, dat je dieren kunt afvoeren naar de slacht, dat je contraceptie kunt toepassen, dat je hengsten uit kudde weg kunt halen, enz. Dat de situatie zonder deze noodzakelijke maatregelen “natuurlijk” zou zijn verhult het feit dat door de overbevolking en de ongeschikte leefomgeving de situatie hoe dan ook al zeer onnatuurlijk is. Bijvoeren in de winter, in combinatie met aantalsregulatie, leidt tot gezondere dieren in een beter begroeid gebied met meer voedsel, en daarvan kun je vanzelfsprekend een deel jaarlijks afvoeren of weggeven aan belangstellenden. Nu zie je een overvolle fokkerij van verwaarloosde en verhongerende grote grazers

die alleen in de fantasie van enkele ayatollahs van het “Nieuwe Natuur-geloof” de indruk van “vrije natuur” oproepen.

2de alinea:

Dan een summum van lariekoek: “Actievoeren tegen sterfte is dan ook actievoeren tegen het geboren worden van jonge dieren, en eigenlijk daarmee actievoeren tegen het voortbestaan van alle in het wild levende groter dieren.” Hoe verzin je dit? Hoe Hoog moet een leraar boven de eenvoudige mens verheven zijn om dit te mogen oreren? Laat het op je inwerken. Actievoeren tegen dierenleed en voor het voederen van deze dieren zou betekenen dat je tegen het voortbestaan van deze dieren zou zijn? Is er een intelligent mens die mij kan uitleggen wat hier bedoeld wordt? Dit lijkt geraaskal. tegen het voortbestaan van alle in het wild levende grote dieren? Het gaat hier over grote grazers, niet over dassen, vossen, reeën, bevers, hazen, konijnen: die houden zichzelf wel in stand, en zijn wild. Hier gaat het over gefokte en uitgezette dieren achter een hek. Maar dat snapt de schrijver vml. niet, of hij stuurt zijn lezers doelgericht en opzettelijke met een kluitje in het riet. De Hoogleraar die het domme volk wel eens hun domme pathetische gedram zal tonen. Wij houden van natuur, wij houden van wilde dieren die leven in vrijheid en die hun eigen ding doen zoals de natuur hen dat ingeeft, **én** we houden van onze landbouwhuisdieren en wensen die goed te verzorgen, en accepteren het niet dat pseudo-boeren die als product oernatuur produceren die gefokte en uitgezette grote grazers compleet aan hun ellendige lot overlaten.

Olfv vervolgt:

“Zorgen over dierenwelzijn zoals die nu geuit worden, lijken voort te komen uit een tunnelvisie op dierenwelzijn, gebaseerd op omgangsregels met hobbypaarden en landbouwhuisdieren.” Tunnelvisie? Er zijn voor die dieren wetten om het dierenwelzijn te garanderen, en boetes bij overtredingen. In onze cultuur vinden we dat ook normaal en wenselijk. En de achter de hekken van OVP uitgezette grote grazers zijn precies hetzelfde soort dieren. Zo worden Koniks in Polen gewoon als gewone paarden benut en verzorgd. De dieren zijn helemaal niet wild, werden gefokt naar het beeld van hun fokker, en uitgezet in een afgesloten gebied, en verdienen dus dezelfde zorg. Tunnelvisie? Olfv ja, heel erg. Die denkt dat hij hier met wilde dieren van doen heeft, zoals visotters of bevers. Hij kan het verschil niet eens zien, of hij wil het niet zien. Olfv leeft nog in de ontkenningfase van een hopelijk ooit komen erkenning van zijn schuld aan zwaar dierenleed.

Onderaan tweede alinea:

“Dierenwelzijn staat voor gebruik maken van natuurlijke aanpassingen zoals vetopslag in perioden van overvloed en gebruik daarvan in periode van schaarste, gedragsmatige aanpassingen aan kou en voedseltekort, het zelf kiezen van partners, langjarige sociale interacties in kudde en natuurlijke selectie waarbij de sterkste dieren overleven en zich voortplanten.”: Olfv vliegt hier helemaal in zijn theoretische dromen. Natuurlijke aanpassing zou zijn als de dieren het gebied uit zouden kunnen trekken, want het gebied is te nat en kleiig voor deze dieren. Ze horen eigenlijk in drogere en ten dele meer stenige bodems thuis, waar de hoeven goed slijten, terwijl die hoeven nu te ver uitgroeien. Vetopbouw lukt niet als je de grasmatten ziet en wat ze als alternatief voor gras eten, zoals Jakobs kruiskruid en de bast van wilgen. Het vet is al maanden op, de dieren zijn vel over bot en hebben helemaal niet genoeg vet kunnen opbouwen. Het zelf kiezen van partners? Langjarige sociale interactie? Veel dieren zijn al binnen drie jaar dood, en ieder jaar sterft 1/3 van de dieren. Is een gebied met een dermate hoge dichtheid van dieren wel een natuurlijke omgeving voor deze dieren?

3de alinea:

“Is het uit schuldgevoel “ : Is liefde voor dieren en zorg om hun welzijn een uiting van schuldgevoel? En gaat het alleen om paardenliefhebbers en veehouders hier? Hier is geen wetenschapper aan het woord, en waarnemen en luisteren is er niet aan te pas gekomen bij deze schrijver. Hij roept maar wat, zonder enige zelfreflectie op de betekenis van wat hij zegt.

“ dierenwelzijn versimpelen tot”: Creperende verhongerende grote grazers die vel over bot zijn hebben voer nodig, en dat is niet het versimpelen tot jaarrond een overvloed aan eten. Tussen “maanden niets te eten hebben” enerzijds en “een overvloed aan eten” anderzijds zit een zeer groot overgangsgebied, maar Olff zoekt hier de vernedering. Hij zegt impliciet: “Die rare paardenhouders toch, die hun paarden het hele jaar maar volproppen, en dat ook met echte wilde dieren willen doen.”

“En moeten we dan ook onze dassen, otters, bruinvissen en zeehonden gaan bijvoeren?” : Olff lijkt nog steeds niet te begrijpen waar het over gaat. De discussie gaat alleen over gefokte en uitgezette grote grazers en niemand zie ooit dat we alle wilde dieren moeten gaan voeren. Met dit soort opmerkingen wordt moedwillig de discussie ontspoord en absurd gemaakt. En dat door een academicus. In feite is dit een schandalige tekst, een academicus onwaardig.

“Tot slot: Dit gaat gepaard met een steeds grotere afstand van mensen tot natuur, tot de huidige uitwassen, waarbij de suggestie wordt gewekt dat we de normen voor huisdieren ook op wilde soorten moeten toepassen.” : Olff doet hier weer alsof het om wilde dieren gaat. Zorg en liefde voor grote grazers in OVP ziet hij als een uiting van een groeiende afstand tussen mens en natuur, een uitwas van deze van natuur vervreemde tijd. Het grootste deel van OVP is hermetisch afgesloten, daar kom je niet in. Over afstand tussen mens en natuur gesproken. En daar lopen gefokte replica-wilde dieren en door die aan hun lot over te laten en er dan met telescopen vanaf de Praamheuvel naar te kijken zou je de relatie tussen mens en natuur verbeteren? De relatie tussen mens en natuur verbeter je door de ideeën van Professor Frans Berende en de Heimans en Thijsse-stichting uit te voeren. Alle grote grazers eruit, alle dijkjes eruit, en dan van de hele OVP van 56 km² één groot prachtig wetland maken dat zichzelf regelt volgens natuurlijke processen. Hier en daar zal enig beheer nodig zijn misschien, maar je kunt je ook beperken tot de aanleg van veel goede wandelpaden en kijkhutten. Alle burgers de laarzen aan, de kijker om, en wandelen maar. 56 km² van prachtige toegankelijke natuur. Olff en Vera: jullie verhaal is failliet. Afgedaan, Over en uit. Wie blaast het laatste vlammetje van jullie droompjes uit? Ffffffffffffffffffff

“Het verlies van biodiversiteit en landschapskwaliteit” : Juist door de overbegrazing door de grote grazers is de biodiversiteit in OVP sterk gekelderd en in dat opzicht heeft dit project volledig gefaald (zie de bijlage geheel onderaan deze tekst). En op de grote vlakte is met het verdwijnen van alle bos die kwaliteit juist enorm gekelderd, en resteerde er slechts een kale doodse open vlakte waar de biodiversiteit minimaal is. Landschapskwaliteit? Die beperkt zich momenteel in OVP tot die delen van het gebied waar de grote grazers niet of nauwelijks kunnen komen, en zelfs daar zijn Edelherten in staat zeer veel schade aan te brengen.

“..... nieuwe vormen van natuur te bestrijden vanuit gemankeerde dierenliefde” : Niemand bestrijdt hier natuur, maar het dierenleed wordt bestreden, en is dat gemankeerde dierenliefde? Hoe schofferend kan een hoogleraar worden. Is die man die titel waardig? Dierenliefde is iets wat deze man niet begrijpt en niet voelt, en voor hem zijn de grote grazers in OVP gewoon dingen, wilde dieren die je

hun gang moet laten gaan zonder ingrijpen en die dan natuur maken: De man heeft overduidelijk nooit gekeken naar de realiteit waarbij nu al jaren duizenden dieren creperen in OVP. Als dat natuur zou zijn, doe mij dan maar cultuur. Maar dit is geen natuur maar een mislukte fantasie over replica-oernatuur die zonder ecologisch inzicht ontwikkeld werd op een plek waar deze niet thuishoort. Wie is hier eigenlijk gemankeerd? Dat wij onze intelligente kinderen door dit soort proleten laten onderwijzen.

“..... innovatieve natuurontwikkelingsprojecten zoals OVP, waarin bedreigde diersoorten blijvend een nieuw thuis vinden in gevarieerde toegankelijke landschappen met betaalbare beheerskosten.“ Op de grote vlakke zijn die bedreigde diersoorten niet aanwezig of sterk achteruitgegaan. Welke worden trouwens bedoeld? De vos? Het Edelhert? De Zeearend heeft deze vlakke niet nodig, en vele vogels zijn er juist door overbegrazing verdreven. De grote zilvereiger zie je tegenwoordig door heel Nederland. De Kievit misschien? Elders in Nederland kwam ik alle soorten van OVP ook tegen, en vaak in grotere aantallen. Deze hele zin van Olff is lariekoek, op die betaalbare beheerskosten na: je hoeft niets te voeren; je hoeft niets te doen aan aantalsregulatie; je kunt de dieren laten creperen tot ze verhongeren of verdrinken, en alleen moet je een jager betalen om een deel van de grote grazers te laten schieten en dan moet je ze uit het veld ophalen, maar door verkoop van vele onderdelen van deze dieren verdienen je dat ook wel weer terug.

Genoeg, het grijpt mij naar de keel dat in een zgn. kwaliteitskrant door een Hoogleraar dit soort complete intellectuele bagger over ons uitgestort kan en mag worden, en dat trouwe Trouw-lezers dit waarschijnlijk ook nog voor zoete koek slikken. “Ach wat mooi toch, de natuur in OVP.” “Oh, wat een mooie herten daar.” “Prachtig toch he, deze moderne innovatieve vorm van natuurbeheer. Moeten ze overal zo doen.” : Wakker worden !!!

Conclusie:

Dit artikel van Olff in Trouw is een academicus onwaardig. Hoe onfatsoenlijk, ondoordacht, simpel en zelfs kwaadaardig (waar het om dierenwelzijn gaat) kan een door de belastingbetaler gefinancierde hoogleraar iets bij elkaar schrijven. Een verraad aan de waarheid, een verraad aan de rechtvaardigheid en een poging de niet academische dierenliefhebber te reduceren tot een pathetische veehouder die niets van natuur begrijpt. Schandalig. Maar nog meer dan dat. Mij lijkt dat de lezers moedwillig zand in de ogen wordt gestrooid. In veel opzichten is hier sprake van zuivere leugenachtigheid en verdraaiing van gegevens over de tegenstanders en de situatie in OVP. Als dit wetenschap zou zijn, geef mij dan maar de gewone mens met zijn gezonde gevoel en verstand. Wat een geklets in de ruimte. Maar Olff zal er goed aan verdienen.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	X roedvogelkartering niet bekaalde OVP + Oostvaardersbos (alleen in 2016)							
2	soort en broedpaar	1997	2002	2007	2012	2016	trend '97-'16	
3	Dodaars	4	49	19	2	3	-1	
4	Fuut	1	17	9	3	3	2	
5	Roerdomp	0	4	1	0	0	0	
6	Grauwe Gans	3	30	3	1	2	-1	
7	Wintertaling	24	2	0	0	7	-17	
8	Zomertaling	18	14	2	0	6	-12	
9	Kuifeend	19	48	30	3	11	-8	
10	Fazant	23	3	0	0	0	-23	
11	Meerkoet	45	199	94	89	111	66	
12	Kluut	4	54	4	37	88	84	
13	Kievit	22	34	37	37	40	18	
14	Watersnip	3	2	0	0	0	-3	
15	Zomertortel	32	3	0	0	0	-32	
16	Koekoek	47	27	11	3	7	-40	
17	Veldleeuwerik	207	51	26	2	3	-201	
18	Graspieper	65	11	8	0	1	-64	
19	Gele kwikstaart	133	35	13	10	2	-131	
20	Nachtegaal	50	5	1	0	0	-50	
21	Blauwborst	281	92	88	39	75	-206	
22	Sprinkhaanzanger	85	32	16	1	3	-82	
23	Rietzanger	231	255	127	34	51	-180	
24	Bosrietzanger	931	274	138	48	27	-904	
25	Kleine Karekiet	767	575	478	161	199	-568	
26	Grasmus	491	137	59	33	44	-447	
27	Grauwe Klauwier	3	1	1	0	0	-3	
28	Wielewaal	4	0	0	0	2	-2	
29	Zwarte Kraai	9	7	10	36	34	25	
30	Appelvink	7	4	3	3	9	2	
31	Rietgors	369	270	177	50	49	-320	
32								
33								
34	auteur i.o.v.SBB	Bijlsma	Bijlsma	Bijlsma	v Manen	v Rijn ea		
35	bureau	A&W	A&W	A&W	Sovon	Waard.		
36								
37								
38								